

WYMAGANIA EDUKACYJNE Rok szkolny 2025/2026

Przedmiot: język polski

Klasa: VIII

Numer programu nauczania: SPCz/10/2025

Nazwa programu nauczania: Między nami. Program nauczania języka polskiego w szkole podstawowej w klasach IV-VIII (GWO)

Podręcznik: Między nami, kl. VIII

Imię i nazwisko nauczyciela: Agnieszka Niewczas – Stefańska, Małgorzata Tomczak

I. CELE KSZTAŁCENIA – wymagania ogólne:

Kształcenie literackie i kulturowe

1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury.
2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.
3. Kształtowanie umiejętności uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej, szczególnie w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym.
4. Rozwijanie zdolności dostrzegania wartości: prawdy, dobra, piękna, szacunku dla człowieka i kierowania się tymi wartościami.
5. Kształcenie postawy szacunku dla przeszłości i tradycji literackiej jako podstawy tożsamości narodowej.

6. Rozwijanie zainteresowania kulturą w środowisku lokalnym i potrzeby uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych.

Kształcenie językowe

1. Rozwijanie rozumienia wartości języka ojczystego oraz jego funkcji w budowaniu tożsamości osobowej ucznia oraz wspólnot: rodzinnej, narodowej i kulturowej.
2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych oraz formowanie odpowiedzialności za własne zachowania językowe.
3. Poznanie podstawowych pojęć oraz terminów służących do opisywania języka i językowego komunikowania się ludzi.
4. Kształcenie umiejętności porozumiewania się (słuchania, czytania, mówienia i pisania) w różnych sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych, w tym także z osobami doświadczającymi trudności w komunikowaniu się.
5. Kształcenie umiejętności poprawnego mówienia oraz pisania zgodnego z zasadami ortofonii oraz pisowni polskiej.
6. Rozwijanie wiedzy o elementach składowych wypowiedzi ustnych i pisemnych oraz ich funkcjach w strukturze tekstów i w komunikowaniu się.

Tworzenie wypowiedzi

1. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi ustnych i pisemnych.
2. Kształcenie umiejętności wygłaszania, recytacji i interpretacji głosowej tekstów mówionych, doskonalenie dykcji i operowania głosem.
3. Rozpoznawanie intencji rozmówcy oraz wyrażanie intencji własnych.
4. Rozwijanie umiejętności stosowania środków stylistycznych i dbałości o estetykę tekstu oraz umiejętności organizacji tekstu.
5. Poznanie podstawowych zasad retoryki, w szczególności argumentowania, oraz rozpoznawanie manipulacji językowej.
6. Rozbudzanie potrzeby podejmowania samodzielnych prób literackich.

3.

Samokształcenie

1. Rozwijanie szacunku dla wiedzy, wyrabianie pasji poznawania świata i zachęcanie do praktycznego zastosowania zdobytych wiadomości.
2. Rozwijanie umiejętności samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania.

Rozwijanie umiejętności rzetelnego korzystania ze źródeł wiedzy, w tym stosowania cudzysłowu, przypisów i odsyłaczy oraz szacunku dla cudzej własności intelektualnej.

4. Kształcenie nawyków systematycznego uczenia się oraz porządkowania zdobytej wiedzy i jej pogłębiania.
5. Zachęcanie do rozwijania swoich uzdolnień przez udział w różnych formach poszerzania wiedzy, na przykład w konkursach, olimpiadach przedmiotowych oraz rozwijanie umiejętności samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy.
6. Rozwijanie umiejętności efektywnego posługiwania się nowymi technologiami w poszukiwaniu, porządkowaniu i wykorzystywaniu pozyskanych informacji.

I. REALIZOWANE TREŚCI:

Kształcenie literackie i kulturowe

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1. Omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji.
2. Rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach, rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne utworu.
3. Rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, hymn, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę i powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastycznonaukowe, fantasy. 4. Zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, apostrofę, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje.
5. Omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motto, puenty, punktu kulminacyjnego.
6. Rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren.
7. Opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność.
8. Odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze.

9. Charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach.
10. Rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze.
11. Wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy.
12. Określa tematykę oraz problematykę utworu.
13. Wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne.
14. Nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst.
15. Objasnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach.
16. Przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia.
17. Wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze.
18. Wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach oraz określa wartości ważne dla bohatera.

Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1. Identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy.
2. Wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio.
3. Określa temat i główną myśl tekstu.
4. Dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie).
5. Odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych.
6. Odróżnia informacje o faktach od opinii.
7. Charakteryzuje komiks jako tekst kultury; wskazuje charakterystyczne dla niego cechy.
8. Rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do: literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych.
9. Wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny i film (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty, muzyka; wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego).
10. Rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją.
11. Odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia.
12. Dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (np. rysunek, drama, spektakl teatralny).

3.
13. Świadomie i z uwagą odbiera filmy, spektakle, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

Kształcenie językowe

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

1. Rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik) i określa ich funkcje w tekście.
2. Odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych.

Dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to, konstrukcje z się; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście.
5. Rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi.
6. Rozumie konstrukcję strony biernej i czynnej czasownika, przekształca konstrukcję strony biernej i czynnej i odwrotnie, odpowiednio do celu i intencji wypowiedzi.
6. Stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych.
7. Poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki oraz używa we właściwych kontekstach.
8. Nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik).
9. Określa funkcję wyrazów poza zdaniem, rozumie ich znaczenie i poprawnie stosuje w swoich wypowiedziach.
10. Rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu.
11. Rozpoznaje typy wypowiedzeń, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące oraz stosuje je, uwzględniając cel wypowiedzi.
12. Rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej.
13. Przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

Zróznicowanie języka. Uczeń:

1. Wskazuje główne cechy języka mówionego i języka pisanego.

2. Posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny.
3. Używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej.
4. Rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz świadomie wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi.
5. Rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach.
6. Rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie jego funkcje w tekście.
7. Dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi.
8. Rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach.
9. Zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu.

Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

1. Identyfikuje tekst jako komunikat.
2. Identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi.
3. Określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi.
4. Rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała).
5. Rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba, akcent; zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów.
6. Stosuje intonację poprawną ze względu na cel wypowiedzi.
7. Rozumie, na czym polega etykieta językowa i stosuje jej zasady.

Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

1. Pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni.
  2. Poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, średnika, nawiasu.
- Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1. Uczestniczy w rozmowie na zadany temat.
2. Rozróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji.
3. Tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny.
4. Zna zasady budowania akapitów i rozumie ich rolę w tworzeniu Całości myślowej wypowiedzi.

- 3.
5. Dokonuje selekcji informacji.
6. Rozróżnia i wskazuje środki perswazji, rozumie ich funkcję.

Mówienie i pisanie. Uczeń:

1. Tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie, dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym.
2. Wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz.

Tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu.

4. Redaguje notatki.
5. Opowiada o przeczytanym tekście.
6. Rozróżnia współczesne formy komunikatów i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej.
7. Tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji.
8. Wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

Samokształcenie. Uczeń:

1. Doskonali ciche i głośne czytanie.
2. Doskonali różne formy zapisywania pozyskanych informacji.
3. Korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości, selekcionuje informacje.
4. Zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych oraz on-line).
5. Korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego, także specjalnych, oraz słownika terminów literackich.
6. Rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji.
7. Rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się nowymi technologiami oraz zasobami internetowymi.
8. Poznaje życie kulturalne swojego regionu.

III. WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY W KLASYFIKACJI ŚRÓDROCZNEJ:

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

- rozumie większość poleceń
- mówi na temat najważniejszych treści wysłuchanego utworu
- pisze na temat, stara się zachować poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną tekstu
- zna najważniejsze zasady interpunkcji zdania pojedynczego, złożonego i wielokrotnie złożonego
- układa tekst o trójdzielnej kompozycji z uwzględnieniem akapitów, stosuje cytaty
- redaguje zrozumiałe ogłoszenie, zaproszenie, zawiadomienie, pozdrowienia, życzenia, gratulacje, dedykację, uwzględniając w nich najważniejsze, niezbędne elementy oraz właściwy zapis graficzny
- streszcza, skraca tekst (w tym tekst popularnonaukowy), poprawnie przytaczając większość zagadnień
- pisze schematyczny opis, charakterystykę, sprawozdanie, list nieoficjalny i oficjalny
- tworzy krótką wypowiedź o charakterze argumentacyjnym
- w rozprawce z pomocą nauczyciela formułuje tezę, hipotezę oraz argumenty, odróżnia przykład od argumentu, wnioskuje, stara się stosować właściwe rozprawcze słownictwo
- pisze proste opowiadanie odtwórcze i twórcze; wie, jak umieścić dialog w tekście
- rozpoznaje gatunki dziennikarskie: reportaż, wywiad, artykuł i określa ich podstawowe cechy
- zna podstawowe zasady ortograficzne
- zna różnicę między głoską a literą
- wie, czym są wyraz podstawowy i pochodny, podstawa słowotwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów
- zna pojęcia *treść* i *zakres wyrazu*, *język ogólnonarodowy*, *gwara*, *dialekt*

3.

- rozpoznaje na typowych przykładach części mowy
- rozpoznaje na typowych przykładach części zdania
- rozpoznaje zdania bezpodmiotowe, dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie
- wie, czym są manipulacja i prowokacja językowa

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

- określa tematykę wysłuchanego utworu, ocenia wartość wysłuchanego tekstu
- rozróżnia takie gatunki liryczne, jak pieśń, hymn, tren, fraszka
- charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu i bohatera wiersza, nie utożsamia ich z autorem

wskazuje środki wyrazu artystycznego wypowiedzi

- odróżnia cechy gatunkowe noweli, powieści (i jej gatunków), opowiadania, legendy, baśni, przypowieści (paraboli), mitu, bajki, epopei
- określa rodzaj narracji w tekście (pierwszoosobowa, trzecioosobowa)
- rozpoznaje cechy dramatu jako rodzaju
- wskazuje w balladzie elementy typowe dla różnych rodzajów literackich
- wyszukuje informacje w tekście popularnonaukowym, naukowym, publicystycznym, indeksie i przypisach,
- analizuje proste symbole i alegorie występujące w poznanych tekstach kultury
- rozpoznaje adaptację, wie, czym się one różnią od oryginalnego tekstu rozpoznaje na typowych przykładach styl oficjalny, nieoficjalny (potoczny), urzędowy (mówiony i pisany) i artystyczny
- pisze na temat, starając się zachować przejrzystą kompozycję logicznej i spójnej wypowiedzi, pisze teksty zrozumiałe i klarowne, wyraża opinię i podaje argumenty na poparcie własnego stanowiska
- wykazuje dbałość o poprawność językową, stylistyczną, ortograficzną i interpunkcyjną tekstu
- rozumie, na czym polega błąd językowy, rozróżnia normę językową wzorcową oraz użytkową, stosuje się do nich
- redaguje ogłoszenie, zaproszenie, zawiadomienie, pozdrowienia, życzenia, gratulacje, dedykację
- streszcza, skraca, parafrazuje tekst
- pisze opis, charakterystykę, sprawozdanie, list, zgodnie z cechami gatunkowymi tekstów
- tworzy krótką wypowiedź o charakterze argumentacyjnym
- pisze opowiadanie odtwórcze i twórcze; umieszcza dialog w tekście

-
- w tekstach własnych wykorzystuje różne formy wypowiedzi, w tym opis sytuacji, opis przeżyć, charakterystykę
- pisze prosty scenariusz na podstawie dzieła literackiego lub twórczy, zapisuje w nim dialogi i didaskalia

zna zasady poprawnej wymowy oraz norm dotyczących akcentowania wyrazów i zdań, zna

•
wyjątki w akcentowaniu wyrazów

- wygłasza poprawny monolog, krótkie przemówienie, stara się uczestniczyć w dyskusji
- zna zasady ortograficzne (u, ó, ż, rz, ch, h, om, on, em, en, ą, ę, pisownia przedrostków, wielka i mała litera, zasady dotyczące pisowni zakończeń wyrazów, oznaczenia miękkości głosek) i wyjątki od nich, stosuje je w praktyce, w razie problemów korzysta ze słownika ortograficznego
- rozumie mechanizm upodobnień fonetycznych, rozumie rozbieżności między mową a pismem
  - wie, czym są wyraz podstawowy i pochodny, formant, rdzeń, rodzina wyrazów i rozpoznaje je na typowych przykładach; określa rodzaje formantów, łączy wyrazy pokrewne
- zna zasadę tworzenia wyrazów złożonych
- rozpoznaje imiesłowy, rozumie zasady ich tworzenia i odmiany, poprawnie stosuje imiesłowy równoważnik zdania i rozumie jego funkcję, przekształca go na zdanie złożone i odwrotnie
- rozróżnia wypowiedzenie wielokrotnie złożone
- dostrzega zróżnicowanie słownictwa, w tym: rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (np. terminy naukowe, archaizmy, kolokwializmy), rozpoznaje wyrazy rodzime i zapożyczone, określa ich funkcje w tekście
- rozumie różnice między treścią a zakresem wyrazu, w parze wyrazów potrafi wskazać wyraz o bogatszej treści i mniejszym zakresie, a także o uboższej treści i większym zakresie, wyjaśnia pojęcia: *język ogólnonarodowy, gwara, dialekt*

- rozpoznaje części mowy
- rozpoznaje części zdania
- rozpoznaje i analizuje wybrane przykłady manipulacji i prowokacji językowej
- zna i świadomie stosuje językowe sposoby osiągania porozumienia
- funkcjonuje wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę
- gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi
- tworzy spójne wypowiedzi: recenzja, rozprawka, podanie, CV, list motywacyjny, przemówienie, wywiad
- dokonuje przekształceń na tekście cudzym

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

- rozpoznaje komizm, kpinę i ironię jako wyraz intencji wypowiedzi,
- wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny, kulturowy i społeczny

r
o
z
p
o
z
n
a
j
e
n
a
z
w
y
o
s
o
b
o
w
e
i
m
i
e
j

•

s
c
o
w
e
,
u
z
y
w
a
p
o
p
r
a
w
n
y
c
h
f
o
r
m
g
r
a
m
a
t
y
c
z
n
y
c
h
i
m
i
o
n
,

nazwisk, nazw miejscowych i nazw mieszkańców

- zna zasoby wzbogacania słownictwa
- rozumie znaczenie homonimów

- rozumie znaczenie archaizmów i wyrazów należących do gwar obecnych w tekstach literackich, odszukuje ich znaczenie w przypisach
- interpretuje tekst literacki i inne dzieła sztuki
- odróżnia opinię od faktu, fikcję od kłamstwa
- omawia elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim
- charakteryzuje nadawcę i adresata wypowiedzi
- identyfikuje utwory należące do takich gatunków lirycznych, jak pieśń, hymn, tren, fraszka; wskazuje ich cechy
- przytacza środki wyrazu artystycznego wypowiedzi: neologizm, prozaizm, inwokację, pytanie retoryczne, apostrofę, porównanie, archaizację, kolokwializm, określa ich funkcje w tekście
- odróżnia i omawia cechy gatunkowe noweli, powieści (i jej gatunków), opowiadania, legendy, baśni, przypowieści (paraboli), mitu, bajki, epopei
- przedstawia i analizuje elementy świata przedstawionego w utworze,
- wymienia cechy dramatu jako rodzaju literackiego, stosuje w praktyce słownictwo dotyczące dramatu
- omawia w balladzie elementy typowe dla różnych rodzajów literackich
- interpretuje aforyzm i anegdotę
- analizuje i omawia językowe i pozajęzykowe środki perswazji, np. w reklamie
- analizuje funkcje środków pozajęzykowych w sztuce teatralnej i filmie
- wyróżnia w tekście cechy stylu oficjalnego, nieoficjalnego (potocznego), urzędowego (mówionego i pisanego) i artystycznego
- pisze na temat, stosując przejrzystą kompozycję logicznej wypowiedzi, polemizuje ze stanowiskiem innych, formułuje rzeczowe argumenty poparte przykładami
- zachowuje poprawność językową, stylistyczną, ortograficzną i interpunkcyjną tworzonego tek-

-
- stu, stosuje najważniejsze zasady interpunkcji zdania pojedynczego, złożonego i wielokrotnie złożonego
- układa tekst o trójdzielnej kompozycji z uwzględnieniem akapitów
- redaguje poprawne ogłoszenie, zaproszenie, zawiadomienie, pozdrowienia, życzenia, gratulacje, dedykację, apel, uwzględniając w nich wszystkie elementy i właściwy zapis graficzny
- tworzy plan ramowy i szczegółowy dłuższej wypowiedzi
- streszcza, skraca, parafrazuje tekst
- pisze poprawne opis, charakterystykę, sprawozdanie, list, zgodnie z cechami gatunkowymi tekstów i funkcją tekstu
- tworzy wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, w rozprawce formułuje tezę, hipotezę oraz argumenty, samodzielnie podaje przykłady do argumentów, wnioskuje, stosuje właściwe rozprawce słownictwo
- w opowiadaniu odtwórczym i twórczym stosuje elementy charakterystyki pośredniej,
- wskazuje upodobnienia pod względem dźwięczności i uproszczenia grup spółgłoskowych, zjawiska utraty dźwięczności w wygłosie, dostrzega rozbieżności między mową a pismem i zgodnie • stosuje poprawnie formanty do tworzenia wyrazów pochodnych, umie je nazwać, rozpoznaje wyrazy złożone słowotwórczo, wskazuje różnicę między realnym a słowotwórczym znaczeniem wyrazów
- wyjaśnia różnice między treścią a zakresem wyrazu, różnicuje wyrazy ze względu na ich treść i zakres, odróżnia język ogólnonarodowy od gwary i dialektu,
- analizuje przykłady manipulacji i prowokacji językowej, nie poddaje się im
- zna językowe sposoby osiągnięcia porozumienia, świadomie je stosuje

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

- rozumie znaczenie archaizmów i wyrazów należących do gwar obecnych w tekstach literackich, odszukuje ich znaczenie w przypisach lub innych źródłach, odróżnia archaizm od archaizacji

- analizuje tekst literacki i inne dzieła sztuki na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym
- interpretuje informacje zawarte w tekście, przytacza i komentuje opinie, odnosząc się do nich
  - całościowo omawia elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim, rozumie złożone sytuacje, w jakich znajdują się bohaterowie
- szczegółowo charakteryzuje nadawcę i adresata wypowiedzi, podaje odpowiednie fragmenty tekstu na potwierdzenie swych ustaleń wskazuje w tekstach cechy typowe dla liryki, epiki czy dramatu, cechy gatunkowe takich tek-
- stów, jak pieśń, hymn, sonet, tren, fraszka

- charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu i bohatera wiersza
 analizuje środki stylistyczne, takie jak neologizm, prozaizm, eufemizm, inwokację, pytanie retoryczne, apostrofę, porównanie, porównanie homeryckie, archaizację, kolokwializm, określa ich

funkcje w tekście i wpływ na kształt i wymowę utworu

- stosuje w praktyce słownictwo dotyczące dramatu: akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog (w tym monolog wewnętrzny) i dialog, zna cechy tragedii, komedii i dramatu
- analizuje i interpretuje symbole i alegorie występujące w tekstach kultury, określa ich funkcje
- interpretuje aforyzm i anegdotę w cudzej wypowiedzi (w tym literackiej) analizuje i omawia elementy retoryki: powtórzenia,
- pytania retoryczne, apostrofy, wyliczenia, wykrzyknienia
- wnikliwie analizuje językowe i pozajęzykowe środki perswazji, reaguje adekwatnie do nich, nie ulega im niepotrzebnie
- dostrzega i omawia funkcje środków pozajęzykowych w sztuce teatralnej i filmie
- zachowuje poprawność językową, stylistyczną, ortograficzną i interpunkcyjną tworzonego tek-

stu, stosuje zasady interpunkcji zdania pojedynczego, złożonego i wielokrotnie złożonego

-
- posługując się bogatym słownictwem
- redaguje poprawne ogłoszenie, zaproszenie, zawiadomienie, pozdrowienia, życzenia, gratulacje, dedykację, uwzględniając w nich wszystkie elementy i właściwy zapis graficzny i funkcję tekstu
- pisze opis, charakterystykę, sprawozdanie, list zgodnie z cechami gatunkowymi tekstów, •
wnikliwie opisuje i charakteryzuje siebie, postaci rzeczywiste i fikcyjne, porównuje cechy bohaterów literackich i rzeczywistych, ocenia i wartościuje ich zachowania i postawy w odniesieniu do ogólnie przyjętych norm moralnych
- stosuje środki językowe w zależności od adresata wypowiedzi w oficjalnych i nieoficjalnych sytuacjach mówienia odpowiednio do sytuacji i odbiorcy oraz rodzaju komunikatu

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą, a ponadto przejawia wiele umiejętności w zakresie przykładowo podanych zagadnień:

- samodzielnie buduje spójne, logiczne, rzeczowe wypowiedzi na podany temat, w których przedstawia własne, ciekawe stanowisko lub płynnie dowodzi przyjętych racji za pomocą popartych przykładami argumentów uwzględniających różne konteksty kulturowe
- pisze wypowiedzi oryginalne pod względem sposobu ujęcia tematu • wykorzystując wiedzę o języku, odczytuje sensy symboliczne i przenośne w tekstach kultury jako efekt świadomego kształtowania warstwy stylistycznej wypowiedzi
- samodzielnie poszerza wiedzę językową i wykorzystuje ją we własnych wypowiedziach.